

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

на тема „Модел на оgramотвяване в мултикултурна среда в първи клас“
Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по български език и литература в началния етап на образование)

Докторант: Даниел Петров Полихронов

Автор на становището: доц. д-р Огняна Георгиева-Тенева, НБУ

Трудът отговаря на нарастващата нужда от педагогически компетентности за работа в мултикултурна среда. Изборът на конкретна изследователска перспектива разкрива добро познаване на образователната ситуация у нас и нейните наболели проблеми.

Уводът обосновава убедително актуалността на темата и обществената полза от нейното разработване. Целта, задачите и хипотезата са формулирани коректно. Методологията на педагогическото изследване споделя изпитан и утвърден модел, който включва теоретична постановка на разглеждания въпрос, представяне и анализиране на данните от проведено емпирично изследване и конструиране на методически проект за начално оgramотвяване на деца билингви.

Дисертацията изпълнява концептуалните си начертания, като постига съдържателно единство с балансираните пропорции.

Силна страна на труда са здравите му връзки с днешния образователен контекст. Те осигуряват застъпването на демократичния принцип за равнопоставеност между учениците, отчитането на социалните затруднения пред децата с ромски и турски етнически произход, незадоволителното владеене на български език от страна на същите деца, съобразяването с основополагащи европейски и български образователни документи, създаването на изследователски фундамент върху важни за темата педагогически трудове, обусловеността от международни и вътрешни проучвания на функционалната грамотност, прагматизирането на методическите идеи и апробирането им в детски градини и училища.

Доброто познаване на специфичните образователни потребности на първокласниците билингви довежда Даниел Полихронов до извода, че овладяването на компетентности по предмета български език и литература изисква вариантни педагогически подходи. Препоръчаните методи, похвати и техники на обучение, като учене чрез правене, работа в група, Сфумато,

включване в ролеви игри и др., намират убедителна обосновка както в педагогически, така и в етнопсихологически план. Трудът представя успешното обучение по български език и литература като функция не само на подходящо подбрани методически инструментариум, но и на сътрудничеството между родители и учители, включително на четенето у дома. Тук, както и навсякъде другаде в труда, широко се използва т. нар. аргумент на авторитета, или *Самият той е казал* (*Argumentum ipse dixit*). Прилагайки този популярен похват на академичната реторика, Даниел Полихронов показва научна начетеност и същевременно стабилизира педагогическите си идеи чрез тяхната споделеност от личности с определено влияние в сферата на науката, изкуството и медийния живот. Има случаи обаче, при които позоваването на „престижните други“ стига до скрупульозност с нецелесъобразен ефект.

Достойнство на дисертацията е последователният стремеж за разширяване на изследователския ареал отвъд границите на България. Въпросът за обучението по български език и литература в чуждестранна мултикултурна среда е разработен професионално и иновативно.

Втората глава на труда представя мащабно емпирично изследване, извършено с валидиран научен инструментариум, в което участват учители, ученици, родители, поети, писатели и експерти, удостоверяващи адекватността на приложените педагогически технологии. Методите на дидактическото тестиране, анкетирането, интервюирането, педагогическото моделиране, експертното оценяване, математико-статистическото обработване на резултатите са описани прецизно. Специално внимание заслужават разработените тестове за установяване равнището на езиковите компетентности при деца от предучилищна възраст с майчин език, различен от българския, – педагогически продукт, който има защо да бъде мултиплициран.

Моделът за ограмотяване в мултикултурна среда, представен в третата глава на труда, започва с подробен анализ на диагностицираните компетентности по български език, овладяни при предучилищната подготовка и в първи клас. Обобщението, че владенето на български език от страна на децата билингви не съответства на държавните образователни стандарти, предполага две важни твърдения: че за покриването на тези стандарти са нужни допълнителни усилия и че учителите следва да преминат през следдипломна квалификация за работа с ученици с различен майчин език.

Ценно в тази глава е и доразгръщането на идеята за включване в образователното взаимодействие на родителите, за което са предложени конкретни механизми. Още една проблемна линия намира своето продължение в третата част на дисертацията – за обучението по български език и литература в чужбина, характеризирано чрез данните от анкетно проучване с учители и чрез проверени в практиката методически идеи.

С подчертана оригиналност се отличава подглавата, която оповестява мнението на известни детски автори за ролята на художественото слово в процеса на ограмотяване. Поредното разширяване на кръга от образователни „актьори“ с право е осмислено като път към оптимизиране на работата по български език и литература.

Предложеният педагогически модел за начално ограмотяване в мултикултурна среда притежава множество достойнства: той е иновативен, апробиран е в реална учебна среда и позволява вариативност. Ефективни и с предполагаема значителна приложимост са педагогическите технологии за сътрудничество между учители и родители, което е важно за плавното преминаване на детето от предучилищното към училищното обучение, за подобряване на образователните му постижения по български език и литература в съответствие с четирите компонента на европейската езикова рамка (слушане, четене, говорене и писане). Тези технологии са и най-приносното постижение на труда.

В последната си част дисертацията представя положителната оценка на учители, експерти и родители за педагогическия модел, определен от тях като релевантен и практически осъществим, особено в градска среда.

Обобщение за постигнато в дисертационния труд:

- Направени са преглед и анализ на важни научни разработки по темата;
- Показано е умение за пренасяне на теоретични идеи в училищната практика;
- Конструиран е модел за обучение, разработени са конкретни интерактивни техники;
- Подобряването на образователните резултати по български език и литература в първи клас е представено като изпълнима кауза, която съдейства за социалното включване на деца от малцинствените етнически групи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Дисертационният труд на Даниел Полихронов отговаря на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението... (Методика на обучението по български език и литература в началния етап на образование). Гласувам ЗА присъждането на тази степен.

13 април 2020

Доц. д-р Огняна Георгиева-Тенева